

אודיטוריום מוזיאון הכט

בית הספר לאמנויות
החוג למוסיקה

הקונצרט השני במסגרת

סדרת הקונצרטים האוניברסיטאית תשע"ה (2014/15)

יום א', 7 בדצמבר 2015, בשעה 14:15, באודיטוריום מוזיאון הכט

יצירות לשלישיית פסנתר

בנגינת

ישי שאער, פסנתר
אלכסיי נאומנקו, כינור
גל ניסקה, צ'לו

בתכנית:

לודוויג ון בטהובן: *סונטה לפסנתר מס' 17* ברה מינור, אופ' 31 מס' 2 ("הסערה"; עיבוד: ישי שאער)

ארנולד שנברג: *ליל הוד* (1899; עיבוד: אדוארד שטוירמן)

מוריס ראוול: *שלישיית פסנתר* (1914)

משך הקונצרט כשעה ורבע

עיבוד: ישי שאער (1827-1770, Ludwig van Beethoven)

Largo - Allegro i

Adagio ii

Allegretto iii

בפתח הפרק הראשון – בצורת סונטה – נמצא רעיון (*Largo*, אקורד שבור, ארפג'ו), הנענה ב-*Allegro* (שרשרת של סולמות יורדים). אפשר לראות בשני אלה הקדמה לפרק (בעלת אופי של פנטסיה), אלא שמיד בעקבותיהם נשמע הגשר לנושא השני. כלומר, שני מרכיבים אלה הם בבחינת הנושא הראשון. בנושא השני (בלה מינור) עשה בטהובן לראשונה ביצירתו שימוש סטרוקטוראלי בסקטסטאקורד הנפוליטאני. חטיבת הפיתוח מרחיבה תחילה את הרעיון שהיצירה נפתחת בו (פה# מז'ור, ולאחריו פה# מינור, והמשך לדומיננטה של הסולם הראשי). ברפריזה מופיע הרציטטיב השני, בעקבות מעבר לדו מז'ור, והמענה לו הוא סדרה של אקורדים וארפג'ים, המוליכה אל הגשר במתכונתו מן התצוגה. ככלל, הפרק מגלם עיון מחדש בצורת הסונטה. הצורה מתהווה, לכאורה, ב"זמן אמת", בנוכחות המאזינים, מתגלה מחדש ומתגבשת מחדש.

הפרק השני (בסי במול מז'ור) נפתח אף הוא באקורד שבור, אף כי במצלול שונה בתכלית. מוצגים בו שני נושאים והוא מורכב משתי חטיבות – תצוגה ורפריזה. בתווך שבין שני הפרקים החיצוניים, הנשלטים על ידי הרמוניות מינוריות, בולטת בפרק זה הנוכחות הקבועה של אקורדים מז'וריים. המהלך מתאפיין בדו-שיח של צלילים גבוהים ונמוכים. לקראת סוף הפרק נפרשים המצלולים על פני חמש אוקטבות.

איחוד הקצוות הללו ברגיסטר האמצעי מתרחש בפתיחת הפרק השלישי. הפרק מתאפיין, בראש ובראשונה, בתנועה מתמדת (*moto perpetuo*) במקצבי גאלופ. למרות המרקם הרציף, הפרק מתגלם כצורת סונטה (וגם בו הנושא השני מופיע בסולם המינורי של הדומיננטה לסולם הראשי). הקודה נרחבת במיוחד; היא מקבלת ממדים של פיתוח שני. הסונטה נחתמת ברגיסטר נמוך במיוחד, בחרישיות.

ארנולד שנברג: ליל הוד (*Verklärte Nacht*), אופ' 4 (1899)

עיבוד: אדוארד שטוירמן (1951-1874, Arnold Schönberg) (1964-1892, Eduard Steuermann)

שנברג חיבר את היצירה תוך כשלושה שבועות, בהשראת פואמה מאת ריכרד דמל (*Richard Dehmel*). חדשנותה נעוצה בסינתזה שמגולמת בה של מוסיקה תכניתית ושל רעיונות צורניים מופשטים. היצירה בוצעה לראשונה על ידי רביעיית כלי-הקשת רוזה (*Rosé*) המורחבת (לשישייה). ב-1917 יצר המלחין בעצמו גרסה לתזמורת כלי-קשת. ב-1944, בארצות-הברית, ערך גרסה זאת מחדש. ב-1932 הסמיך את אדוארד שטוירמן – תלמידו בווינה, והפסנתרן המועדף עליו – להכין גרסה לשלישיית פסנתר.

שטוירמן נולד בעיירה סמבור (*Sambor*) באימפריה האוסטרו-הונגרית (כיום, באוקראינה) למשפחה יהודית ולמד נגינה בפסנתר בקונסרבטוריון בלבוב ואצל בוזוני (*Ferruccio Busoni*) בברלין. קומפוזיציה למד אצל הומפרדינק (*Engelbert Humperdinck*) ושנברג. ב-1938 נמלט לארצות-הברית. בשנים 1952-1964 לימד בבית הספר למוסיקה ג'וליארד (*Juilliard*) בניו-יורק.

היצירה עשויה חמישה חלקים, המקבילים לחמישה הבתים של הפואמה מאת דמל. הבתים המרכזיים הם השני והרביעי. מתוארת בהם מצוקתה של אישה, הנושאת ברחמה עובר מגבר אחד, ותמיכתו בה של הגבר נשוא אהבתה באותה עת. שלושת הבתים האחרים עוסקים בתחושות של זוג האוהבים, בעודם מתהלכים בליל ירח.

מוריס ראול: שלישיית פסנתר (1914)

<i>Modéré</i>	i	(1937-1875, Maurice Ravel)
<i>Pantoum (Assez vif)</i>	ii	
<i>Passacaille (Très large)</i>	iii	
<i>Final (Animé)</i>	iv	

ראול תכנן לכתוב שלישיית פסנתר (ז'אנר נדיר ברפרטואר של מלחינים צרפתים) במשך שנים אחדות לפני שעשה כך בפועל. בהזדמנות מסוימת אמר לידיד, כי "השלישייה הושלמה, וכל שחסר לי כעת הוא הנושאים". ואכן, חשיבותו של החומר המלודי ניכרת היטב בקביעת הצורה והאופי של כל אחד מפרקי היצירה. זוהי היצירה הראשונה שחיבר ראול להרכב קאמרי.

בפרק הראשון, שמונה יחידות המניין בכל תיבה נחלקות תחילה, בנגינת הפסנתר (משמאל לימין) ל-3+3+2, ואחר כך – בנגינת ההרכב כולו – ל-3+2+3. שניות משקלית זאת מושלת בפרק כולו. צורתו צורת סונטה בעלת שני נושאים. בפיתוח מעומתים שני מוטיבים מנוגדים באופן שמזכיר את עבודת הקולאז' של סטראווינסקי ב**פטרושקה**.

הפרק השני מאמץ את התבנית הפרוזודית "פאנטום" ממאלי (מערב אפריקה) – ABCD-BEDF-EGFH וכו', שביסודה הדים וא-סימטריה – כפי שנהגו באותם ימים בודלר (Charles Baudelaire) ומשוררים צרפתים אחרים. ראול השתית את הפרק על שלושה נושאים.

הפסקליה – פרק שלישי – עשויה 11 משפטים בני שמונה תיבות כל אחד. עם זאת, הנושא אינו חוזר כפשוטו אפילו פעם אחת.

בפרק האחרון – סימפוני באופיו, בצורת סונטה – ישנה חזרה למצלולים של הפרק הראשון, והמשקל עובר פעם אחר פעם מ-5/4 ל-7/4. התרועעות בתפקיד הפסנתר עשויות להצביע על כך שהיצירה חוברה בראשיתה של מלחמת העולם הראשונה. ב-3 באוגוסט 1914 הוא כתב: "מאז שלשום – שוב אותם קולות סערה [...] ובמיוחד ההתלהבות הנוראה של האנשים הצעירים."

ישי שאער החל ללמוד נגינה בפסנתר בגיל שבע אצל חנה ברזילי, ובהמשך למד אצל ד"ר אסף זהר, פרופ' תומר לב ופרופ' אריה ורדי. במהלך שנות לימודיו זכה להדרכה מאמנים בעלי שם וביניהם דניאל ברנבוים, ולדימיר אשכנזי, מאריי פרחיה, מאטי רקליו ופנינה זלצמן.

הוא הופיע על הנודעות שבבימות העולם וניגן עם תזמורות בולטות, וביניהן התזמורת הקאמרית של לוזאן, התזמורת הברנדנבורגית של פרנקפורט, התזמורת הסימפונית של ה-BBC בוויילס, התזמורת הסימפונית של נוארה והתזמורת פילהרמונית של מלאגה בספרד, והתזמורת הפילהרמונית הישראלית. כנגן קאמרי שיתף פעולה עם אמנים חשובים, וביניהם הצ'לן מישה מאיסקי ורביעיית בנוביץ'. שאער נמנה עם הסולנים שזוכים לקידום בחסות תכנית של הקרן השוויצרית "אורפאום" וזכה למלגות הצטיינות מטעם קרן התרבות אמריקה-ישראל.

אלכסיי נאומנקו (Alexey Naumenko) נולד בלנינגרד בשנת 1979, והחל בלימודי כינור בגיל חמש. הוא למד בבית הספר למוסיקה על-שם רימסקי-קורסקוב ובקונסרבטוריון של סנט פטרסבורג, והמשיך את לימודיו בבית הספר למוסיקה על-שם הנס אייסלר בברלין. הוא הופיע כסולן עם תזמורות שונות ברוסיה ובאוקראינה, והשתתף בפסטיבלים בגרמניה ואיטליה. בשנת 2000 נמנה עם מייסדי רביעיית כלי-הקשת "אטריום", שהשתלמה בבית הספר הידוע לרביעיית בהולנד, בהדרכתו של פרופ' סטפן מץ. הרביעייה זכתה עד מהרה להצלחה מסחררת. בהנהגתו של נאומנקו הקליטה הרביעייה דיסקים אחדים, בין השאר גם בחברת EMI.

גל ניסקה למד בבית הספר ג'וליאד בניו-יורק, אצל הצ'לן ג'ואל קרוסניק, ואחר כך שימש כעוזר ההוראה שלו בבית הספר. במהלך הכשרתו השתלם בכיתות אמן בהדרכת צ'לנים ידועים, וביניהם יו-יו מא, סטיבן איסרליס, לין הארל, ברנרד גרינהאוס, דיוויד גרינגאס, פראנס הלמרסון, יאנוש שטארקר וראלף קירשבאום. בשנת 2005 זכה בפרס במסגרת "תחרויות האביב" שמארגנת קרן התרבות אמריקה-ישראל. את הבכורה שלו כסולן ערך בניו-יורק עם תזמורת ג'וליאד באולם "אברי פישר", תחת שרביטו של דניס ראסל דיוויס. במהלך השנים הופיע – כסולן וכמוסיקאי קאמרי – באולמות מוכרים ברחבי העולם, וניגן עם תזמורות בארצות-הברית ובאירופה. כנגן קאמרי זכה להכרה בתחרויות נחשבות, ובין השאר הוענק לו פרס איגוד המוזיקה של אוניברסיטת הרווארד. עד לאחרונה התגורר ניסקה בברלין, ושימש כצ'לן הראשי של התזמורת הפילהרמונית הברנדנבורגית החדשה.

הקונצרט הבא בסדרת הקונצרטים האוניברסיטאית:

יום ראשון, 4 בינואר 2015, 14:15, אודיטוריום מוזיאון הכט

רסיטל לפסנתר – "מבאך עד רפסודיה בכחול": יצירות מאת באך, בטהובן, שופן, גרשווין ותמיר

בנגינת יוני פרחי

הכניסה חפשית

לקבלת הזמנות לכל אירועי בית הספר לאמנויות – קונצרטים, תערוכות והצגות –

כתבו בבקשה ל- [gmichal@univ.haifa.ac.il](mailto:gmicchal@univ.haifa.ac.il) והצטרפו לרשימת התפוצה.

בית הספר לאמנויות, אוניברסיטת חיפה

המשכן לאמנויות, אוניברסיטת חיפה

